

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 122 stemmer; 9 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Derpå foretoges:

Tredje behandling af forslag til lov om tillæg til statshusmandsloven. (Om auktionsindkaldelser, typeplaner, ejerskifter, lån til el- og vandforsyning m. m.).

(Anden behandling findes i tidenden sp. 3787).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Udvalgets ordfører (Chr. Rasmussen): Udvalget har holdt et møde efter anden behandling og indstiller lovforslaget til vedtagelse i den skikkelse, det fik ved anden behandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 138 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Derpå fulgte:

Tredje behandling af forslag til lov om udlån til foranstaltninger vedrørende staldhygiejne.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 3608, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 441).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Udvalgets ordfører (Chr. Rasmussen): Udvalget har holdt et møde efter lovforslagets anden behandling. Herunder har landbrugsministeren stillet et ændringsforslag, der går ud på at begrænse lovens gyldighedsperiode til finansårene 1957-58, 1958-59 og 1959-60.

Et flertal i udvalget, de radikale og socialdemokraterne, indstiller ændringsforslaget såvel som lovforslaget i sin helhed til vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslaget.

Ændringsforslaget
vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Foged: Da der i lovforslaget, således som det nu foreligger, er tale om en udvidelse på dette område i forhold til tidligere, anbefaler jeg, at man stemmer mod lovforslaget.

Oluf Pedersen: Da vi er principielle modstandere af en sådan lovgivning, vil jeg anbefale at stemme mod lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 91 stemmer mod 52; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om udbygning af Københavns lufthavn i Kastrup og opførelse af en ny hovedbygning m. v. på lufthavnen.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 3717, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 461).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sættes først til forhandling.

Udvalgets ordfører (Horn): Udvalget har i et par møder og i samråd med den højtærede minister for offentlige arbejder drøftet spørgsmålene om tvivlen vedrørende de kalkulerede byggepriser og om, hvorvidt den kontrol, der kan føres, er forsvarlig. Udvalgets flertal er enedes om at tiltræde det af ministeren stillede ændringsforslag, hvorefter der i selve lovforslaget optages en bestemmelse om nedsættelse af det i tillægsbetænkningen nævnte kontroludvalg.

Jeg skal på udvalgsflertallets vegne anbefale, at man stemmer for dette ændringsforslag.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslaget.

Ændringsforslaget
vedtages uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sættes derefter til forhandling.

Udvalgets ordfører (Horn): Jeg kan også på flertallets vegne anbefale, at man stemmer for lovforslagets endelige vedtagelse ved tredje behandling.

Udvalget har i møder efter lovforslagets anden behandling i samråd med ministeren for offentlige arbejder prøvet at undersøge den tvivl, som blev rejst under anden behandling vedrørende havnebygningerne. Jeg ser bort fra de bemærkninger, der ved anden behandling faldt om luksusbyggeri, hvilke bemærkninger ikke senere i udvalget er blevet underbygget, og de må vel nærmest ses som en slags forberedelse til vælgermødteraler.

Ministeren har over for udvalget oplyst en række priser på såvel offentligt som privat byggeri, som må siges at ligge i plan

med det, der her er tale om, og udvalgets flertal har herefter ment, at de priser, der er anslået for lufthavnsbyggeriet, er antagelige. Man må huske på, at der ikke foreligger håndværkertilbud, men at det drejer sig om anslåede priser over, hvad byggeriet vil koste. Inden for denne ramme må man eventuelt søge at nå frem til en lavere pris, men de priser for andet byggeri, der er forelagt, dokumenterede nærmest, at skønnet ikke er forkert. Den højtærede minister forelagde også priser for de seneste lufthavnsbyggerier i udlandet, og i forhold til disse priser må den kalkulationspris, der her er sat op, siges at ligge særdeles rimeligt.

Vi har også drøftet spørgsmålet om at gennemføre byggeriet i etaper, men vi må erkende, at hele denne virksomhed må ses som et hele; man kan ikke først bygge en del og så senere begynde at finde ud af, hvordan den næste del skal bygges. Jeg understreger, hvad ministeren fremhævede ved anden behandling, at det er ikke ét bygværk, men en serie af bygværker, og hvis byggeriet skal koordineres, således at der bliver plan i tingene, skal det ses som en helhed. Det har udvalgets flertal også erkendt, og derfor har man opgivet tanken om at vente, til detailprojekteringerne forelå. Man må mene, at denne fremgangsmåde er den mest rationelle og forretningsmæssige, og at man på den måde får det størst mulige udbytte ud af virksomheden.

Hertil kommer — det beder jeg at man erindrer sig — at der er tale om en rammebevilling, og at finansudvalget skal spørges for hver etape, der påbegyndes af byggeriet. Endvidere bliver det nu efter ændringsforslaget således, at det sagkyndige udvalg, kontroludvalget, også skal være medbestemmende, og her har man været enig om, at ikke alene repræsentanter for offentlige institutioner skal indtræde i kontroludvalget, men at også sagkyndige udefra, fra det private erhvervsliv, skal indtræde. Her ved skulle vi have sikret os, på samme måde som en privatmand sikrer sig, hvis han ikke selv har tilstrækkelig indsigt og ikke

[Horn.]

personlig kan føre kontrol med store investeringer, som han foretager. Flertallet mener, at man med den tilrettelagte kontrol fra finansudvalget og det sagkyndige udvalg skulle have sikkerhed for, at de foreslåede rammebeløb udnyttes på en fuldt forsvarlig måde. Jeg understreger, at vi mener, at dette kontroludvalg har et betydeligt ansvar. Der bliver ikke bygget mere end nødvendigt er; det har, som det også er fremhævet af ministeren, heller ikke været tanken, at byggeriet skal være flottere end nødvendigt. Det skal være et lufthavnsbyggeri, som svarer til den udvikling, hele denne trafikgren er inde i. Man kan derfor godt spare sig al ulejlighed med at forsøge på at gøre det til et flottenheimeri.

Med disse betragtninger skal jeg på flertallets vegne anbefale lovforslaget til vedtagelse.

Herudover vil jeg gerne på min gruppes vegne sige, at vi mener, at denne bevilling er fuldt forsvarlig. Jeg tror, det er selve størrelsesbeløbet, man rent psykologisk kan bruge til at forskrække med. Når det sættes i forbindelse med ord som „luksusbyggeri“ og „flotheder“, som jeg har hørt anvendt, kan det måske nok gøre indtryk på en og anden vælger. Men der har ikke i udvalget været gjort forsøg på — altså ikke engang gjort forsøg på — at overbevise os om, at der var noget som helst flottenheimeri eller luksusbetonet i dette byggeri. Jeg tror, fantasien er løbet af med mindretallet. Jeg kan udmærket se, at her er et område, hvor man kan forsøge på over for sig selv og andre at fremstille det, som om man er det parti, der alene vil spare. Men, ærede mindretal, pas nu på, at det ikke går, som det somme tider går dem, der sparer på skillingen: at daleren ruller. Der er såvel fra det offentlige som det private byggeri adskillige eksempler på og erfaringer for, at det bliver dyrt bagefter, hvis man ikke har været tilstrækkelig forudseende. Det er der mange af vore landmænd der har måttet betale for igennem årene.

Det er den grundbetragtning, der ligger bag vor gruppes synspunkter, at der her skal laves noget forstandigt og fornuftigt, som svarer til det fremtidige behov. De

seneste lufthavnsbyggerier har netop vist, at man ikke har været forudseende nok, og jeg er temmelig sikker på, at det, vi her går ind for, er både rimeligt og forsvarligt, det, der er behov for. Skulle jeg ængstes for noget, skulle det være for, at man om 10-15 år siger til os: I var ikke forudseende nok, og derfor bliver det alt for dyrt; det kommer yderligere til at koste en hel masse penge, som kunne være sparet, hvis I bare havde været forudseende nok. Det er min ængstelse og ikke, at vi her går ind for noget, der er af for stort omfang. Med de førnævnte garantier, der har været afgørende for flertallet, med hensyn til kontrollen, nemlig finansudvalget og det sagkyndige udvalg, mener vor gruppe, at det er særdeles forsvarligt at gå ind for det foreslåede, og vi håber, at disse udvalg vil have mulighed for at bringe beløbene ned, når der til sin tid skal tages stilling til de enkelte byggeprojekter.

Jeg kan også på min gruppes vegne anbefale lovforslaget til vedtagelse.

Sønderup: Jeg tror ikke, der er nogen, der på indeværende tidspunkt interesserer sig for at forfølge den diskussion, det ærede medlem hr. Horn lagde op til. Jeg skal derfor nøjes med at henvise til de udtalelser, jeg fremsatte ved lovforslagets anden behandling, og i øvrigt anbefale, at man stemmer imod lovforslaget.

Stæhr Johansen: Som det er det høje ting bekendt, tog vi fra konservativ side ved lovforslagets anden behandling et ændringsforslag tilbage for imellem anden og tredje behandling at få en realitetsdrøftelse i udvalget af mulighederne for, før folketinget tog endelig stilling til forslaget om lufthavnsbygningen, at få en detaljeret beskrivelse forelagt. I så fald havde man befundet sig på fastere grund, når den endelige bevilling skulle vedtages. Det viste sig imidlertid under denne drøftelse, hvor ministeren stillede alle de ønskede oplysninger til rådighed, at noget sådant ikke ville være muligt uden i væsentlig grad at forsinke byggeriet.

Derimod fik vi gennemført — og det hilser vi med tilfredshed — at et stort flertal i udvalget kunne medvirke til nedsettelsen af et kontroludvalg, der skal

[Stæhr Johansen.]

følge byggeriet, et kontroludvalg, der skal bestå af såvel teknikere som økonomisk uddannede folk. Udvalget skal være i stand til at skride ind over for eventuelle unødvendige udgifter. Vi ønskede især, at dette udvalg skulle være så alsidigt sammensat som muligt efter de principper, man gik frem efter, da de store uddelinger af det militære kasernebyggeri foretoges umiddelbart efter krigen; dér tilknyttede man jo sagkundskab fra det private erhvervsliv med et resultat, som overalt blev hilst med tilfredshed, og samme fremgangsmåde blev anvendt ved civilforsvarets byggeri. Det er altså efter de linjer, vi ønsker kontrollen med byggeriet i lufthavnen ført, og når denne kontrol kædes sammen med den bevillingsmæssige kontrol, der føres af finansudvalget, idet alle de kommende bevillinger skal opføres på de kommende års finanslove, mener vi, der vil blive en så grundig kontrol, som man kan ønske. Den kombinerede kontrol fra et teknisk udvalg og fra finansudvalget vil efter vor mening kunne sikre, at lufthavnen, hvis nødvendighed vi erkender, ikke bliver dyrere, end det er forsvarligt.

Jeg vil derfor anbefale, at man stemmer for lovforslaget, og jeg kan tilsige mit partis støtte til vedtagelsen.

Rager: Et par dage efter denne sags anden behandling læste jeg i et herværende dagblad, at alle partier havde udskiftet deres ordførere mellem første og anden behandling. Da jeg så, at artiklen drejede sig om udbygningen af lufthavnen, blev jeg desværre nødt til at ofre tid på at læse den hele, selv om jeg var klar over, at udbyttet næppe ville svare til anstrengelsen. Jeg læste den altså, og så kom jeg til at tænke på, at jeg selv havde sagt noget i samme retning her i tinget. Jeg fik ganske vist ikke sagt, at når socialdemokratiet havde skiftet ordfører, var det, fordi det ærede medlem hr. Horn, da sagens behandling var blevet udsat, havde visse forpligtelser, så at han ikke kunne være til stede, og at derfor det ærede medlem hr. Heising, der talte med den hornske tunge, var blevet ordfører den dag. Derimod pointerede jeg, at jeg var ordfører for det radikale

venstre både ved første og ved anden behandling.

Det, man hæftede sig ved i artiklen, var imidlertid de to udskiftninger, der var sket fra venstres og konservativ side, og man insinuerede, at grupperne åbenbart ved første behandling havde valgt ordførere, der på grund af sæde i SASs repræsentantskab havde været mindre frie, end medlemmer af folketinget formentlig burde være, når de udtalte sig om en sådan sag; det havde de pågældende grupper, som jo kun kan være disse to, altså nu opdaget. Jeg vil anse det for rigtigt i dag at tilbagevise denne ganske tåbelige insinuation. Vi har i udvalget, hvor de pågældende, både de originale og de stedfortrædende ordførere, var medlemmer, ikke mærket noget som helst i retning af, at SAS skulle have påvirket eller influeret på dem. Den slags meget uhyggelige insinuationer burde man have undgået, men de har formentlig været anset for passende i den situation, hvori folketinget nu befinder sig i. Det har været mig magtpåliggende at sige dette straks.

I øvrigt vil jeg sige, at man ikke må se denne sags behandling her i folketinget som et isoleret fænomen, men må se den ud fra de ganske specielle forudsætninger, hvorunder folketinget i dette tilfælde er kommet til at arbejde: folketinget har fået sagen forelagt for sent; jeg synes, det var forkert, at man fra ministeriets side mente, at den kunne ordnes gennem finansudvalget; jeg mener også, at man for sent sendte den til finansudvalget. Jeg tror, det var rigtigt, at sagen kom til debat her i salen. Det var imidlertid et meget stort beløb, der her blev stillet forslag om, et beløb, der var væsentligt større end de beløb, folketinget ellers har beskæftiget sig med. Er det da så underligt, at der i det udvalg, som beskæftigede sig med sagen, rejste sig røster, som spurgte: er disse udgifter virkelig nødvendige, og er det ikke naturligt, at vi undersøger dem nøjere? Er det da ikke rigtigt, at vi garderer folketinget mest muligt imod enhver kritik i retning af, at vi bortødsler penge? Jeg synes, det er rigtigt.

Efter at betænkningen til anden behandling var afgivet, skete der så det ganske irrationelle, at det konservative folkeparti, som havde været med ved betænkningens

[Rager.]

afgivelse, kom med ændringsforslag uden for betænkningen. Udvalgets formand har i et senere møde talt det konservative parti hårdt til i den anledning. Jeg synes, dette var ganske forkert. På grund af den fart, hvormed sagen forløb, kunne det det konservative folkepartis gruppe næppe have behandlet den før, og når der rejser sig en kritik, manglede det da bare, at denne kritik ikke skulle have lov at komme til orde, selv om det skete på en irrationel måde. Måske kunne man sige, at de pågældende kunne have henvendt sig til os andre og orienteret os på forhånd; men det gjorde ikke noget, at de ikke gjorde det. Det viste sig ved anden behandling, at de konservative var særdeles forhandlingsvillige; for da vi henstillede til dem at tage deres ændringsforslag tilbage, imod at vi til gengæld ville give deres ideer en loyal, grundig og saglig behandling i udvalget mellem anden og tredje behandling, gik de ind på det. Jeg takkede dem også dengang for det, og jeg tror, at de også selv i dag er glade ved, at de gjorde det.

Men dette viser jo noget ganske nyt, nemlig at dette folketing, der er det første efter den nye grundlov, i meget høj grad har vist, at det forstår, at der hviler et større ansvar på et folketing, som er led i en etkammerforfatning, end på et folketing under et tokammersystem, hvor det andet ting kunne være begyndt at snakke med. Et sådant system ønsker vi jo ikke tilbage. Men hvis vi ikke vil udsætte os for en stærk kritik, må vi fra den side, der måske ikke er enig med de kritiserende, foretage en behandling af den rejste kritik; det må vi, selv om vi kan præstere et flertal imod den; selv om vi kan tromle den ned, må vi tage kritikken op til saglig bedømmelse. Det har for mig som tilhænger fra min tidligste tid af et etkammersystem været en ualmindelig tilfredsstillelse at se, at det danske etkammersystem i en sag som denne arbejder under det ansvar, som må påhvile et etkammersystem. Jeg tror, at de konservative vil indrømme, at det, der blev tilsagt dem ved anden behandling, loyal er blevet opfyldt.

Der står i tillægsbetænkningen, at der er stillet et ændringsforslag af ministeren for offentlige arbejder. Ja, det er formelt rig-

tigt, at ministeren stillede det, men forholdet var det, at man fra konservativ side, efter at ministeren havde sagt, at han gerne ville nedsætte et sådant kontroludvalg, gav udtryk for, at man ønskede en bestemmelse herom ind i loven, og med den overordentlige forhandlingsvilje, som ministeren udviste, kom det ind i loven, men det skete i virkeligheden på konservativt initiativ. Jeg overvurderer ikke realiteten, men jeg peger på det rent formelle, at man viste, at man ønskede sagen løst på den bredest mulige basis, og det er jeg glad ved. Jeg forstår, at den højtærede minister vil bestræbe sig for at nedsætte et udvalg, som på alle punkter opfylder de tekniske krav og ønsker, der kan være at rejse. Jeg tillod mig i udvalget at henstille til den højtærede minister ved udpegningen af medlemmer eventuelt at henvende sig til Dansk Ingeniørforening og Dansk Arkitektforening for af disse foreninger at få udpeget egnede emner. Jeg henstiller det også nu til ministeren, men jeg gør opmærksom på, at den højtærede minister ikke fra mig vil høre knubbede ord, hvis han mener hellere at måtte gøre det på anden måde, for sammensætningen af udvalget hviler udelukkende på den højtærede ministers ansvar.

Af de oplysninger, vi fik i udvalget om omkostningerne, var der en enkelt, der har chokeret os, men vi har ikke haft tid til at undersøge den til bunds. Fra sagkyndig side har man imidlertid sagt mig, at denne oplysning var så chokerende, at den næppe var rigtig. Man skal et sted i Københavns omegn for nylig have bygget en skole, der kun koster, jeg tror, det var 285 kr. pr. m², og så virkede de priser, vi opererede med, jo ærlig talt chokerende. Jeg tror ikke, det er en skole, der er bygget. Jeg tror, det er et luftkastel, og så kan vi jo se bort fra det og se, om nogen kan finde dette luftkastel senere; vi har i hvert fald ikke hidtil kunnet finde det.

Nu vil det ærede medlem hr. Sønderup og hans parti stemme imod i dag, og vi har jo alle sammen lov til at tage vor stilling efter det ansvar, vi har. Men mon det ærede medlem hr. Sønderup virkelig tror, at nogen ude omkring i det danske land mener, at man, når startbanerne, som det ærede medlem stemmer for, er vedtaget, så kan undgå

[Rager.]

at måtte vedtage at opføre de fornødne bygninger til de til en moderne lufthavn svarende funktioner? Det kan da ikke være det ærede medlems tro, og lad mig pointere: det er svært for en lovgivende eller bevillende forsamling at sikre sig, at overslagssummer holdes. Det er svært at følge et byggeri, men større sikkerhed end den, vi mener at have opnået i det foreliggende tilfælde, er det vist umuligt at skaffe. Hvis man havde tanker om at kunne skaffe større sikkerhed, så spørger jeg: hvorfor har man så ikke anvist det? Jeg ville egentlig gerne have en udtalelse fra det ærede medlem hr. Sønderup om, hvorvidt han tør stå op og sige: venstre stemte mod lufthavnen ud over startbanerne, og venstre agter ikke at gå videre i bevillinger på dette område, eller hvis venstre vil gå videre med bevillinger, bliver det kun på de og de betingelser. Skulle vi ikke se at få de betingelser frem? Det ærede medlem hr. Sønderup var kortfattet i dag. Han sagde: jeg har talt ved anden behandling, hvorfor skal jeg tage det op igen? Nej, såmænd, hvis det ikke er mere end det, han sagde ved anden behandling. Hvis tøndnen var lige så tom i dag, kan jeg godt forstå det. Når man én gang har vist sig ikke at have noget i hænderne, hvorfor skulle man så vise dem frem igen? Jeg spørger det ærede medlem hr. Sønderup, men jeg venter ikke at få svar.

Jeg sagde ved anden behandling, at det var os magtpåliggende, at denne store sag blev gennemført på den bredest mulige basis. Vi har stræbt for at få denne basis så bred som muligt, vi har ikke kunnet komme længere, end vi er nået. Men jeg vil rette en tak til ministeren for imødekomenhed og til det konservative folkeparti for forståelse, og så vedtager vi lovforslaget i dag og beklager, at der er et udsnit af tinget, der har andre tanker, når store saglige problemer skal afgøres.

Tholstrup: Som jeg sagde ved første behandling, betragter vi bygning af lufthavne som en af de naturlige fællesopgaver, det er nødvendigt at udføre, i lighed med bygning af offentlige veje, noget, man ikke kan forvente at private personer vil påtage sig. Vi har under første behandling

anvist veje til, at investeringen kan forrente sig direkte, og er af den formening, at en vel udbygget lufthavn også indirekte vil forbedre landets økonomi — for en gangs skyld et statsforetagende, der lige som vejene betaler sig.

Der har været rejst det spørgsmål, om ikke dette byggeri var lovlig flot, og i den anledning har jeg undersøgt, hvad byggeri til andre formål koster. Man regner med, at udgiften her bliver 800 kr. pr. m³, men man må huske på, at flere af disse haller har en temmelig stor loftshøjde, så m³-prisen bliver måske mindre end m²-prisen for boliger og kontorbygninger. Boliger koster naturligvis betydelig mindre, fra 400 til 500 kr. pr. m², men her er ikke de mange hensyn, der skal tages, her stilles ikke nær så store krav af hensyn til brandfare. Det gør der måske nok ved skoler, de kommer op i nærheden af lufthavnen, 600-700 pr. m², og jeg har lige hørt, at en skole på Frederiksberg kommer betydeligt over 700 kr. og ikke langt fra de 800 kr. En kontorbygning, som ikke har nogen som helst udsmykning eller overflødig plads, men er bygget efter strenge funktionalistiske principper, koster i dag 800 kr. pr. m², eller det samme som lufthavnen, men betydeligt mere pr. m³. Man opfører også kontorbygninger, som er meget flotte og skal virke repræsentative, men så koster de ofte mange procent mere end den her foreslåede bygning til lufthavnen. Tager vi hospitaler, koster de fra 1 000 kr. op til 1 200 kr. pr. m², men det hospital, man i øjeblikket bygger ved Glostrup, kommer betydeligt over 1 200 kr. pr. m².

Jeg mener derfor ikke, man kan påstå, at priserne virker afskrækkende, eller at de viser, at det drejer sig om luksuspræget byggeri. Der kan naturligvis nok være grund til under de nuværende forhold at være tilbageholdende med udgifter, men, som jeg sagde ved anden behandling, det er ikke sikkert, vi får bedre råd senere, og jeg tror, det er en god investering. Jeg skylder dog at sige, at min partifælle det ærede medlem hr. Oluf Pedersen er noget betænkelig ved disse udgifter i øjeblikket.

Gottschalck-Hansen: Når jeg har bedt om ordet, er grunden den, at jeg gerne vil

[Gottschalck-Hansen.]

anholde en enkelt udtalelse, som blev fremsat af det ærede medlem hr. Horn, der talte på flertallets og dermed også på mine vegne. Han sagde, at han ville se bort fra de bemærkninger om luksusbyggeri, der var fremsat under lovforslagets anden behandling. Det turde dog vist bero på en misforståelse. En forudsætning for min og dermed en ret betragtelig del af min gruppes tilslutning til lovforslaget er netop, at bemærkningerne om luksusbyggeri tages meget alvorligt, og at den højtrædede minister med årvågenhed drager omsorg for, at byggeriet holdes på et økonomisk forsvarligt plan.

Det, det drejer sig om, er, at vi skal bygge i overensstemmelse med, hvad vi har råd til, og ikke kaste os ud i vilde eksperimenter. Jeg har da også forstået på ministeren, at han har denne indstilling. Ministeren har i samrådet givet udtryk for det, men jeg vil gerne bede ministeren bekræfte det, inden vi nu skal gå til den endelige afstemning om lovforslaget, som jeg i øvrigt vil anbefale under den forudsætning, at man tager tilbørligt hensyn til den betænkelighed, som bl. a. jeg har givet udtryk for med hensyn til dette byggeri.

Endelig vil jeg gerne pege på, at det ærede medlem hr. Horn også sagde, at han fandt det fuldt forsvarligt med den bevilling, der her er tale om. Det må bero på en misforståelse. Her er ikke tale om en bevilling. Der er ikke i selve loven inddraget nogen som helst talstørrelse; i bemærkningerne til lovforslaget arbejdes med tal, men § 6 i lovforslagets nye udformning understreger udtrykkelig, at bevillingerne skal vedtages årlig på finansloven, således at finansudvalget kan forelægge dem for de respektive grupper, og man kan give tilslutning eller tage afstand, alt efter som det er i overensstemmelse med ens samvittighed. Jeg vil være ministeren taknemlig, hvis han vil bekræfte, at det er en rigtig opfattelse af lovforslagets § 6.

Jensen-Broby: Det tekniske kontroludvalg, der nu bliver nedsat, kan jo ikke ændre byggeplaner og beskrivelser. Det kan måske hindre overskridelser og nye udgifter, men planerne er godkendt ved lovens vedtagelse, og dem kan udvalget ikke ændre ved, og

derfor er der heller ingen mulighed for, at kontroludvalget kan billiggøre byggeriet. Da det stadig er min overbevisning, at byggeriet kunne udføres billigere end det beløb, som nu bestemmes ved lovforslaget, mener jeg, at der burde have været givet tid til en nærmere undersøgelse af hele byggeplanen. Vi har villet være med til at sætte startbaner, rullebaner og det tekniske apparat i orden, så jetmaskiner kan starte og lande, og vi vil også være med til at rejse bygningerne, men vi ønsker, at byggesummen sættes ned, og da man ikke har givet os tid til en nærmere undersøgelse heraf, må konklusionen blive, at jeg stemmer imod lovforslaget.

Oluf Pedersen: Vi har jo en lufthavn, og jeg er ikke imod, at vi har den, men jeg var straks ved lovforslagets fremsættelse meget betænkelig ved disse kolossale nye udgifter i den foreliggende økonomiske situation, og mine betænkeligheder er vokset under behandlingen af lovforslaget. Jeg vil derfor anbefale at stemme imod.

Fuglsang: Som jeg har givet udtryk for ved de to tidligere behandlinger af dette lovforslag, vil vi stemme for lovforslaget, så meget mere som der nu bliver nedsat det kontroludvalg, som også vi udtalte ønske om ved anden behandling. Efter den diskussion, der har været, og den vagtsomhed, der naturligt har været over for de store udgifter, vil jeg næsten tro, at kontrolorganet bliver mere end en formalitet, og at det virkelig vil passe på, at man indskrænker sig til, dels hvad der er råd til, dels hvad sikkerheden virkelig kræver, idet man selvfølgelig også tager hensyn til den udvikling, vi nu engang er inde i. Det er godt nok, at man ønsker at spare i dag, men hele den udvikling, vi har oplevet på flyvevesenets område, viser, hvad vi kan vente os i løbet af de allernærmeste år. De penge, vi mener at spare i dag, vil vi uvægerlig før eller senere komme til at betale, og det vil måske blive endnu dyrere end i øjeblikket.

Man taler her, som om det er udgifter, man ikke har set mage til i dette land. Det passer i virkeligheden ikke. Også partiet venstre har med største sindsro stemt for langt større udgiftsposter, end det her drejer sig om, og til formål af en helt anden

[Fuglsang.]

karakter. Det er dog således i dette tilfælde, at pengene kommer igen, dels i form af en direkte forrentning, dels ved den betydning for landet som helhed, som er sådan lufthavn nu engang har. Heroverfor står, at mange af de beløb, folketinget ellers bevilger, er bevillinger af en uproduktiv og direkte skadelig karakter.

Formanden: Jeg henstiller, at der bliver mere ro i salen.

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Jeg vil gerne i anledning af de spørgsmål, der er stillet fra forskellige sider, sige et par ord.

Over for det ærede medlem hr. Rager kan jeg bekræfte, at det indtryk, som det ærede medlem har fået under det samråd, vi havde mellem anden og tredje behandling, er rigtigt: at jeg vil gøre, hvad der er muligt, for at få det kontroludvalg, der skal nedsættes, så sagkyndigt som muligt. Vi må undersøge de forskellige områder og se, hvorledes det kan lade sig gøre, men jeg, og jeg kan sige mit ministerium, har altså den bedste vilje til at få den bedst mulige såvel tekniske som økonomiske sagkundskab med.

Til det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen vil jeg sige, at jeg tror, der foreligger en misforståelse, når det ærede medlem mente, at mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Horn, havde bebrejdet det ærede medlem noget med hensyn til luksusbyggeri. Jeg kan i hvert tilfælde bekræfte over for det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen, hvad jeg har sagt tidligere i udvalget, at der ikke er tale om luksusbyggeri, at det oven i købet er således, at arkitekten, der har forestået dette arbejde, udtrykkeligt har betonet over for mig, at hvis der skulle være tale om luksusbyggeri, var det blevet helt andre kvadratmeterpriser end dem, der er henvist til i bemærkningerne til lovforslaget.

Hvad angår bevillingsspørgsmålet kan jeg over for det ærede medlem bekræfte, at der ikke med dette lovforslags vedtagelse foreligger nogen vedtagelse med hensyn til den endelige byggesum, hverken for startbanerne eller selve bygningskomplek-

set. Disse bevillinger skal søges på de årlige finanslove; det går altså den almindelige gang på den måde, som er foreskrevet i lovforslagets § 6.

Må jeg takke det ærede medlem hr. Tholstrup — det er så sjældent, jeg har lejlighed til det — fordi han kom med en, synes jeg, meget vigtig oplysning i spørgsmålet om kvadratmeterprisen. Det er nemlig rigtigt, som det ærede medlem sagde, at når man sammenligner byggeri af skoler, kontorer og lignende lokaliteter med lufthavnsbyggeri, glemmer man at tage i betragtning, at det er mere realistisk at regne med en kubikmeterpris, fordi der for lufthavnsbyggeriets vedkommende er tale om de meget store spændvidder i højden på bygningerne, som gør, at disse bygninger ikke uden videre kan sammenlignes med almindelige bygninger. Jeg synes, det er en meget væsentlig ting, som jeg måske selv på et tidligere tidspunkt burde være fremkommet med. Jeg vil altså gerne takke det ærede medlem, fordi jeg tror, der her er tale om noget væsentligt, når man skal foretage den nævnte prissammenligning.

Der har under behandlingen af denne sag været forskellige faser, der nok kunne friste en til at sige noget mere, bl. a. kom det ærede medlem hr. Erik Eriksen under tillægsbevillingslovforslagets behandling med nogle bemærkninger, der kunne friste mig dertil, men det skal jeg afstå fra på nuværende tidspunkt i hvert fald. Jeg vil kun slutte med ligesom det ærede medlem hr. Rager at beklage, at der på et sagligt område som dette ikke har været mulighed for at få partiet venstre med. Jeg tror, det ville have været rigtigt og godt, om vi kunne have samlet et bredt flertal, som også omfattede partiet venstre. Nu har vi alligevel den tilfredsstillelse at kunne samle alle øvrige partier i tinget om forslaget, og det takker jeg for. Jeg tror, at fremtiden vil vise, at det er det rigtige, vi foretager os, når vi vedtager lovforslaget.

Udvalgets ordfører (Horn): Jeg må naturligvis beklage over for det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen, hvis jeg skulle have tillagt ham noget, som ikke dækkede hans synspunkter. Jeg vil gerne sige, at mine bemærkninger om luksusbyggeri ikke

[Hørn.]

stod i forbindelse med nogle af de betragtninger, det ærede medlem gjorde gældende, men alene med de betragtninger, det ærede medlem hr. Sønderup gjorde gældende ved anden behandling, og det var i og for sig ikke for at opfordre til debat, men for at give det ærede medlem lejlighed til at berigtige de fejlagtige og vildledende oplysninger, han gav befolkningen ved anden behandling. Det har der været rig lejlighed til.

Jeg synes ærlig talt, at mindretallet burde have sandsynliggjort, blot sandsynliggjort, at deres betragtninger var rigtige, men der var, som det ærede medlem hr. Rager sagde, ikke i de argumenter, der blev fremført af mindretallet ved anden behandling, noget som helst, som blot antydede, at det foreslåede byggeri var for stort eller for flot, og det giver mig anledning til at tro, som jeg sagde før, at det er vel egentlig „hensigten helliger midlet“, man her spiller.

Den motivering, det ærede medlem hr. Jensen-Broby fandt for at stemme imod forslaget, synes jeg ikke helt dækker det, der faktisk er meningen, for det er ikke rigtigt, når det ærede medlem siger, at dette kontroludvalg ingen indflydelse får på, hvorledes byggeriet skal udformes og hvad det skal koste. Jo, det er netop meningen, at kontroludvalget, når detailprojekterne er formet, eller måske samtidig med at detailprojekteringen foregår, skal have lejlighed til at følge det og sætte fingeren, hvor man nu kan påvise, at den projekterende arkitekt er gået for vidt, eller hvor arbejdet kan gøres bedre og billigere og samtidig forsvarligt. Jeg synes, at det ærede medlems begrundelse er vel svag.

(Kort bemærkning).

Rager: Det er blot en kort slutbemærkning til det ærede medlem hr. Jensen-Broby, til hvis tale jeg lyttede med opmærksomhed og interesse. Jeg anbefaler det ærede medlem at anskaffe en bog, jeg læste i min tidlige ungdom. Det var professor i filosofi Kromann, som havde skrevet den glimrende bog: „Logik for Begyndere“.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 120 stemmer mod 36; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af tredje behandling af forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1957.

(Foregående del af tredje behandling findes i tidenden sp. 3899).

Forhandlingen genoptoges.

Bertel Dahlgaard: Den valgperiode, der nu snart er til ende, er jo den første under vor ny forfatning, og der kan være grund til at spørge: hvordan er så denne folketingsperiode forløbet set i forfatningsændringens lys? Man kan vel først svare: kun få i befolkningen og vel slet ingen her på Christiansborg har savnet landstinget. Men har folketetinget da opfyldt alle berettigede forventninger som etkammersystemets vogter? Det kan vist ikke påstås. Det har knebet med at nå frem til en for etkammersystemet afpasset arbejdsmetode, men vi er på vej. Måske skulle vi i det ny folketing tage en ganske uformel drøftelse af dette spørgsmål med det formål at få fastslået i medlemmernes bevidsthed visse grundregler for parlamentarisk arbejde i folketing og udvalg.

Det næste, man kan spørge om, er: har folketetinget fundet den samarbejdsform, som er i overensstemmelse med forfatningens mening? Det er nemlig sådan, at den nye danske forfatning med sit grundlovsfæstede forholdstalsvalg i højere grad vel end noget andet lands forfatning påkalder samarbejdet mellem de forskellige partier enten i regeringsdannelse eller i folketing. Forfatningens idé er den, at det er regeringens pligt at føre sin politik frem her i folketetinget. Det er oppositionens ret at kritisere denne politik, men det er samtidig oppositionens pligt at sige, hvad den da ønsker sat i stedet. Forfatningen forudsætter både